

Warszawa, 25 stycznia 2018 r.

PROTOKÓŁ

z III posiedzenia Polskiej Rady Języka Migowego

Trzecie posiedzenie Polskiej Rady Języka Migowego drugiej kadencji odbyło się w dniu 25 stycznia 2018 r. o godz. 11.00 w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, ul. Nowogrodzka 1/3/5, w Warszawie.

Do czasu rozpoczęcia posiedzenia nie wpłynęło od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego zgłoszenie Jego przedstawiciela do Polskiej Rady Języka Migowego drugiej kadencji.

Zgodnie z listą obecności, stanowiącą zał. nr 1 do protokołu, w posiedzeniu wzięli udział następujący członkowie Rady:

- Krzysztof Michałkiewicz - Sekretarz Stanu w Ministerstwie Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- Bartosz Czyczyn (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych).
- Grzegorz Piątkowski (Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego)
- Bolesław Cieślik (Ministerstwo Sprawiedliwości),
- Elżbieta Cegiełkowska-Koczy (Ministerstwo Cyfryzacji),
- Monika Ingot-Werner (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- dr Paweł Rutkowski (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Małgorzata Talipska (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Maciej Pilecki (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- dr Aleksandra Borowicz (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
- Kajetana Maciejka-Roczana (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących)

oraz:

- Pan Mirosław Przewoźnik - Dyrektor Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych,
- Pani Małgorzata Wenek - specjalista w Biurze Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych,

Swoją nieobecność na posiedzeniu Polskiej Rady Języka Migowego Pani usprawiedliwiły następujące osoby:

Joanna Wilewska (Ministerstwo Edukacji Narodowej),
Ewa Murawska-Najmiec (Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji)
dr Małgorzata Czajkowska-Kisil (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
Edward Pukło (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących),
Grzegorz Kozłowski (przedstawiciel środowiska osób niesłyszących)

Wszystkie osoby obecne na posiedzeniu podpisały listę obecności.

Posiedzenie na język migowy tłumaczył p. Paweł Żurawski.

Na wstępie posiedzenia **Pani Przewodnicząca Małgorzata Talipska** powitała obecnych i przedstawiła proponowany porządek obrad /modyfikowany w stosunku do przesłanego pocztą elektroniczną o przyjęcie protokołów z poprzednich dwóch posiedzeń.

Ad. 1.

Ustalono następujący porządek obrad.

1. Zatwierdzenie porządku obrad;
2. Zatwierdzenie protokołów z poprzednich posiedzeń;
  - w dniu 29.06.2017 r., uwzględniający poprawki zgłoszone przez Panią Przewodniczącą na posiedzeniu w dniu 05.10.2017 r.
  - oraz
  - w dniu 05.10.2018r., uwzględniający poprawki zgłoszone mej Iowo przez Panią Ewę Muawską-Najmiec;
3. Korespondencja wpływająca do PRJM
4. Dyskusja dotycząca certyfikacji tłumaczy;
5. Sprawy różne;
6. Zakończenie obrad.

Ad. 2.

Protokół z posiedzenia PRJM, które odbyło się w dnia 29 czerwca 2017 r. przyjęto w głosowaniu przy jednym głosie wstrzymującym się Pana Grzegorza Piątkowskiego, który nie uczestniczył w ww. posiedzeniu.

Protokół z posiedzenia PRJM, które odbyło się w dnia 5 października 2017 r. przyjęto w głosowaniu przy jednym głosie wstrzymującym się Pani Kajetany Maciejskiej-Roczan, która nie uczestniczyła w ww. posiedzeniu.

Ad. 3

Pani Przewodnicząca poinformowała członków o 3 pismach, które wpłynęły do niej jako Przewodniczącej Polskiej Rady Języka Migowego.

Z powodu krótkiego terminu na udzielenie odpowiedzi w trybie ustawy o dostępie do informacji publicznej Przewodnicząca udzieliła jej na pierwsze pismo bez konsultowania z pozostałymi członkami Rady. Pani Przewodnicząca poprosiła o przeczytanie pisma Pana

 (zał.2) oraz treść udzielonej odpowiedzi (zał.3).

Członkowie Rady nie zgłosili zastrzeżeń do treści przygotowanej odpowiedzi.

Następnie Pani Przewodnicząca poinformowała, że kolejne pismo wpłynęło z Urzędu Marszałka Województwa Śląskiego w sprawie petycji Częstochowskiego Stowarzyszenia Głuchych CzSG, dotyczącej realizacji praw osób głuchych. Poproszono, aby odpowiedzi udzielić w terminie do 30 stycznia 2018 r. Z tego powodu Przewodnicząca przygotowała propozycję odpowiedzi. Pani Przewodnicząca poprosiła o przeczytanie treści pisma z urzędu marszałkowskiego (zał. 4) wraz z propozycją przygotowanej odpowiedzi. Członkowie Rady nie zgłosili zastrzeżeń do merytorycznej treści odpowiedzi, natomiast Pan Czyczyn zauważył, że ze strony urzędu marszałkowskiego właściwszym adresatem pisma powinien być Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej jako organ władzy publicznej. PRJM jest organem doradczym Ministra i może informować, opiniować. Natomiast w sytuacji gdy urząd marszałkowski zwrócił się bezpośrednio do Przewodniczącej Rady odpowiedź powinna być skierowana do urzędu marszałkowskiego a nie do organizacji pozarządowej będącej autorem petycji (zał. 5).

Następnie została przeczytana korespondencja, która została przesłana do Przewodniczącej PRJM z Ministerstwa Sprawiedliwości, przekazująca pismo ze spostrzeżeniami Pana

 dotyczące statusu tłumacza języka migowego w Polsce (zał. 6). Pani Przewodnicząca poinformowała, że na razie podziękuje tylko za te informacje.

Pan Paweł Rutkowski zaproponował, aby na przyszłość Rada ustaliła sposób postępowania wobec korespondencji wpływającej do Rady. Można taką korespondencję rozesłać mej Iowo wraz z propozycją odpowiedzi Pani Przewodniczącej. Jeśli nikt nie zgłosi uw'ag, oznaczać to będzie, że można ją załatwić w zaproponowany sposób. Jeśli ktoś będzie miał uwagi, wówczas będzie można przedyskutować.

Ustalono, że inne decyzje, oprócz uchwał, mogą być podejmowane w trybie obiegowym.

Pan Dyrektor Mirosław Przewoźnik poinformował, że Pan Krzysztof Michałkiewicz Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Sekretarzem Stanu w Ministerstwie Rodziny Pracy i Polityki Społecznej musiał udać się na głosowania.

Sprawdzono kworum jest kworum - wymagane minimum 10 członków.

Ad.4

Pan dr Paweł Rutkowski przedstawił prezentację w sprawie rekomendacji zmian w przepisach dotyczących certyfikacji tłumaczy polskiego języka migowego, tłumaczy przewodników osób głuchoniewidomych oraz transliteratorów fonogestowych (zał. 7) poprzez zestawienie propozycji Rady poprzedniej kadencji ze stanowiskiem Stowarzyszenia Tłumaczy Polskiego Języka Migowego i wskazaniem ewentualnych innych możliwości.

Na wstępie Pan Rutkowski wyjaśnił również, że nie rozesłał przed posiedzeniem swojego materiału ponieważ uznał, że jest zbyt wiele kwestii wymagających dyskusji. Po tym posiedzeniu, po przedyskutowaniu tych problematycznych punktów przygotowuje roboczy dokument przedstawiający stanowisko Rady i prześle do wszystkich do zaakceptowania.

Zakres uchwał, podjętych przez Radę poprzedniej kadencji dotyczył osobno: tłumaczy przysięgłych (w zakresach: języka migowego - PJM, SJM- SKGON. mowy uzupełnianej fonogestami) oraz tłumaczy pozostałych (ogólnie certyfikacji tłumaczenia - tłumacze rejestrowi w zakresach jw.) i osób przybranych wykonujących zadania tłumaczeniowe. Te rekomendacje nie zostały wykorzystane w ministerstwie.

Następnie podjęto dyskusję w odniesieniu do tłumaczenia przysięgłego języka migowego (PJM, SJM), SKGON i transliteracji fonogestowej.

Poprzednia Rada przegłosowała utworzenie zawodu tłumacza migowego przysięgłego i proponowała dodanie osobnego rozdziału do *ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego* albo że kwestie te reguluje odrębny akt prawny. Członkowie obecni na posiedzeniu uznali, że najprościej i najszybciej możliwe wydaje się wprowadzenie tłumaczy przysięgłych danego języka migowego poprzez wprowadzenia zmian do *ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego*. poprzez objęcie tłumaczy PJM, SKGON i transliteratorów fonogestowych *ustawą o zawodzie tłumacza przysięgłego* i certyfikowanie ich na zasadach określonych w ustawie dotyczącej tłumaczy fonicznych ("usunąć art. 1 pkt.2 ustawy). Trzeba byłoby

dostosować/zmodyfikować odpowiednio przepisy, być może np. w odniesieniu do egzaminów (p. Cieślík: być może nie byłoby części pisemnej, która jest dla języków fonicznych).

Ustalono, że zasady w odniesieniu do tłumaczy przysięgłych języka migowego powinny być jak najbardziej zbliżony do języków fonicznych.

W kwestiach nazewnictwa w odniesieniu do języka migowego ustalono, żeby był odrębnie certyfikowany tłumacz przysięgły PJM i odrębnie tłumacz przysięgły SJM.

Pominięto dyskusję z uwagi na brak takiej potrzeby na tym etapie rozważań - w zakresie: definicji (różnych), źródeł wiedzy i umiejętności...(sposobów szkolenia w zakresie znajomości języka - ponieważ trzeba będzie przystąpić i zdać egzamin), zasad wpisu do rejestru, etyki pracy. Wynika to z wcześniejszego ustalenia, by certyfikacja tłumacza przysięgłego danego języka migowego była zbliżona do certyfikacji tłumaczy przysięgłych języków fonicznych. Być może dyskusja w tych tematach okaże się konieczna podczas pracy nad certyfikacją tłumaczy poza przysięgłymi.

Ustalono, żeby procedura uzyskiwania kwalifikacji była adekwatna do języków fonicznych (jak najmniej wyjątków dla języka migowego, jeśli nie są absolutnie konieczne). Minister Sprawiedliwości może wydać zgodę na przystąpienie do egzaminu osobie, która nie ma wykształcenia wyższego I stopnia.

Ustalono, że nie jest potrzebna odrębna Państwowa Komisja Egzaminacyjna ds. Języka Migowego, tym bardziej, że postępowanie przyjęte i sprawdzone w *ustawie o zawodzie tłumacza przysięgłego* problem specjalistów w zakresie konkretnego języka rozwiązuje poprzez powoływanie konsultantów do zespołów egzaminacyjnych w zależności od potrzeb. Konsultanci nie muszą być tłumaczami przysięgłymi. Ponadto w skład stałej Komisji Egzaminacyjnej - która w zasadzie pilnuje porządku i procedur - wchodzi członek wskazany np. przez ministra właściwego ds. pracy. PRJM mogłaby rekomendować osobę ministrowi właściwemu ds. pracy z prośbą o wykorzystanie miejsca w składzie Komisji.

W odniesieniu do zasady funkcjonowania obecnych biegłych sądowych w zakresie języków migowych można by dać np. okres 2 lat od wejścia w życie nowych przepisów na zdobycie przez obecnych biegłych tytułu tłumacza przysięgłego.

W odniesieniu do certyfikacji tłumaczy przysięgłych SKOĞN (bez podziału na A i B na tym etapie) - pomimo znacznego zróżnicowania komunikacji i stosunkowo niewielkiej grupy osób zainteresowanych - członkowie Rady przychyliłi się do rozwiązań ustawowych

analogicznych do tłumaczy przysięgłych języków fonicznych tak, jak wcześniej to ustalili w odniesieniu do projektowanych rozwiązań dla tłumaczy języka migowego PJM i tłumaczy języka migowego SJM.

Ustalono również, że w związku z nieobecnością Pana Grzegorza Kozłowskiego, który jest ekspertem w kwestiach SKOGN materiały wypracowane na posiedzeniu zostaną mu przesłane z prośbą o odniesienie się.

Pan Bolesław Cieślik stwierdził, że pewien poziom ogólności, jest lepszy do wprowadzenia zmian, bo o szczegółach będzie się dyskutować przy pracach legislacyjnych. Teraz chodzi o to, by z Rady szybko wyszedł impuls w określonej ramie do zmian w *ustawie o zawodzie tłumacza przysięgłego* prowadzonych w Ministerstwie Sprawiedliwości.

W odniesieniu do certyfikacji tłumaczenia przysięgłego transliteratora fonogestowego (mowa uzupełniona fonogestami cued speech) ustalono przyjęcie rozwiązań analogicznych do tłumaczy przysięgłych języków fonicznych podobnie jak w odniesieniu do języków migowych (PJM, SJM) i SKOGN.

Na tym zakończono kwestie dotyczące nowelizacji ustawy o zawodzie tłumacza przysięgłego. Rekomendacja Rady do jej zmiany będzie samoistną, odrębną rekomendacją.

Następnie przystąpiono do omówienia generalnej certyfikacji tłumaczy w zakresie języka migowego, tzw. rejestrowych.

Pan drPaweł Rutkowski –zauważył, że obecne rejestry zasadniczo nie poświadczają niczego poza faktem zgłoszenia się konkretnej osoby do wpisania jako tłumacz w rejestrze wojewódzkim.

Pan Mirosław Przewoźnik - wyjaśnił, że w' obecnych zasadach techniki legislacyjnej przy nowelizacji aktów' wykonawczych, należy kwestie odnoszące się do praw i obowiązków' obywateli zawierać we właściwej ustawie. Z tego powodu rozporządzenie w sprawie rejestru tłumaczy... może wymagać najprawdopodobniej nowelizacji również *ustawy o języku migowym (...)*

Pan dr Paweł Rutkowski - zaproponował w tym kontekście, aby przygotować cały pakiet zmian do ustawy o języku migowym jako całość, a nie tylko omawianą obecnie kwestię certyfikacji. Członkowie Rady obecni na posiedzeniu nie zgłosili zastrzeżeń do tej propozycji.

Pan Mirosław Przewoźnik wyraził opinię, że byłoby korzystnie przygotować taki pakiet do września 2018 r., tak aby od stycznia 2019 r mogła wejść całość zmian *do ustawy o języku migowym (...)*, jako wspólny sukces.

W odniesieniu do zestawienia przygotowanego w prezentacji przedstawianej przez Pana dr. Pawła Rutkowskiego, dotyczącego tłumaczy rejestrowych ustalono, że nie ma potrzeby w tym momencie regulacji (rekomendacji) w odniesieniu do: źródeł wiedzy, umiejętności, definicji, zasady wpisu. Ustalono również, że certyfikacja tłumaczy rejestrowych będzie analogicznie, jak w przypadku tłumaczy przysięgłych, uzyskiwana osobno dla PJM, SJM, SKOGN, transliteracji fonogestowej.

W odniesieniu do wymogów stawianych certyfikowanym tłumaczom, takich jak: posiadanie obywatelstwa polskiego, znajomości języka polskiego, zdolności do czynności prawnych, niekaralności, wykształcenia - stwierdzono, że uzyskanie certyfikatu tłumacza rejestrowego potwierdza jednocześnie znajomość języka polskiego. Bez znajomości języka polskiego nie jest możliwe zdania egzaminu (np. tłumaczenie symultaniczne). Szczegółowe kwestie dotyczące egzaminu regulować będzie rozporządzenie.

Ustalono, że czym inny jest jednostka szkoląca, a czym innym Centralna Komisja Egzaminacyjna: przedstawiciel Ministra plus np. 2 członków Rady. Nie ma potrzeby akredytować podmiotów szkolących. Za pewien wzorzec wyjściowy członkowie Rady uznali organizację Komisji Egzaminacyjnej ustaloną dla potrzeb zawodu pracownik socjalny. Te kwestie będzie docelowo regulować rozporządzenie. Członkom Rady zostanie rozesłany materiał zawierający przepisy w zakresie zawodu pracownik socjalny.

Członkowie Rady przychyłili się do propozycji STPJM - z dodaniem transliteracji fonogestowej - w zakresie uzyskiwania dwustopniowej kwalifikacji, artykułujących kompetencje tłumaczeniowe w przeciwieństwie do samej znajomości, choćby świetnej, języka.

Ustalono również:

- w kwestii nazewnictwa, trwania uprawnień - podejście analogiczne do rozwiązań dla tłumaczy przysięgłych;
- w odniesieniu do tłumaczy rejestrowych przewodników SKGON i transliteratorów fonogestowych - podejście analogiczne do tłumaczy rejestrowych PJM oraz tłumaczy rejestrowych SJM

Dyskusję dotyczącą tłumaczeń przez osoby przybrane odłożono do następnego posiedzenia.

Ad. 5

Pani Aleksandra Borowicz poinformowała, że przekaże Przewodniczącej drogą elektroniczną materia! środowiska tłumaczy z Lubelszczyzny z propozycją ścieżki edukacyjnej do certyfikacji.

Ad. 8

Na zakończenie obrad ustalono, że następne posiedzenie najprawdopodobniej odbędzie się w marcu. Konkretny termin zostanie podany po uzgodnieniu z Pełnomocnikiem Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Protokolant

Przewodniczący Rady

